

Een kerk in de aanval

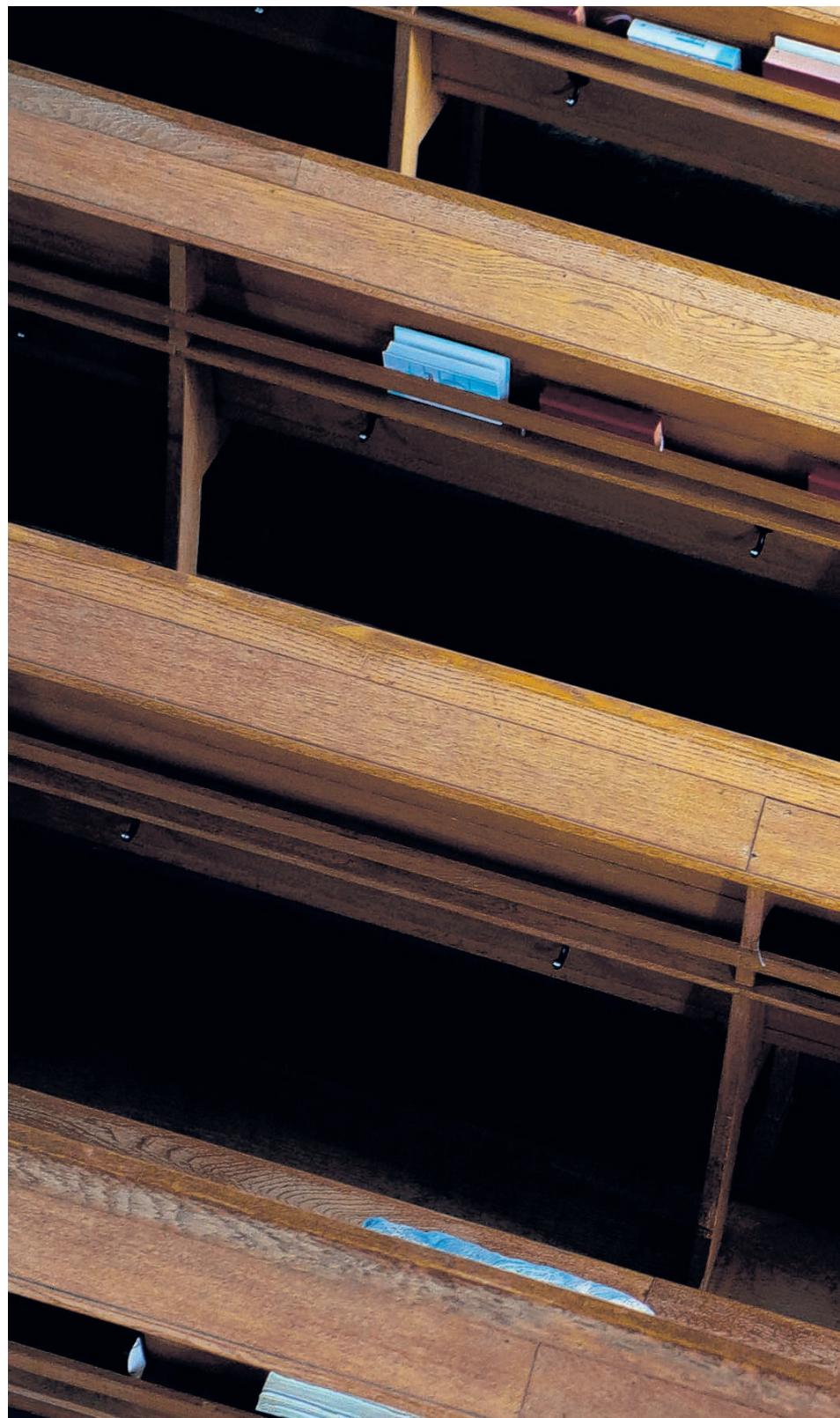
actueel

De Protestantse Kerk Nederland (PKN) probeert met een ambitieus programma Nederlanders weer in de kerk te krijgen. Nieuwe gemeenschappen in vinexwijken, een protestants klooster in Jorwerd en een digitale kerk. Een wanhoopsoffensief of het bewijs van een creatieve, vitale geloofsgemeenschap?

door Joost Bosman

Voor Alexander Noordijk is het een speciale zondag. Hoewel hij al predikant is, doet hij nu pas belijdenis van zijn geloof. Niet in de oude Westerkerk of in de chique Keizersgrachtkerk, maar in De Binnenwaai, kerk op IJburg. Van een officieel ‘jawoord’ tegenover de kerk was het nog nooit gekomen. „Vroeger vond ik het nooit nodig. Ik geloofde, daar ging het toch om?”, zegt Noordijk. Later kwam hij in evangelische kringen terecht, waar belijdenis moeilijk lag vanwege zijn homoseksuele geaardheid. „Maar in De Binnenwaai was het geen enkel probleem”, zegt Noordijk vrolijk.

De Binnenwaai is een van de zogeheten pioniersplekken, locaties in Nederland waar de Protestantse Kerk Nederland (PKN) sinds een jaar of vier kleine, nieuwe gemeentes begint. Meestal in vinexwijken, waar veel jonge gezinnen wonen. Ooit, als kind, kwamen ze in de kerk, daarna dwaalden ze af. Nu probeert de PKN hen weer te interesseren voor het kerkelijk leven. Volgens Hans van Ark, hoofd Missionair werk en kerkgroei van de PKN, loopt de oprichting van de pionierskerken parallel aan een algehele revitalisering van de bestaande 1.800 gemeenten. Van Ark vertelt dat uit onderzoek van de PKN is gebleken dat mensen tussen de 30 en 40 jaar op

zich nog best belangstelling hebben voor de kerk. „Maar het gaat daar te weinig over zaken die hen bezighouden. Bovendien is de vorm van de kerkdienst te monologisch, ze willen discussie”, zegt Van Ark. Ook het tijdstip (veelal tussen half tien en tien uur zondagochtend) is voor jonge gezinnen niet altijd praktisch. „Misschien moeten we wel naar andere vormen van kerkdiensten”, denkt Van Ark hardop. „Verschillende diensten op zondag en wellicht ook door de week: traditionele en daarnaast op een ongedwongener manier.”

Een dergelijk experiment loopt al in de Amsterdamse binnenstad, waar elke wijk zijn eigen profiel heeft, van orthodox tot vrijzinnig. Volgens Van Ark een groot succes: waar de landelijke uitstroom jaarlijks zo'n 2,5 procent bedraagt, is die in de hoofdstad tot staan gebracht.

Dominee Rob Visser (59) is de pionier van De Binnenwaai, al wil hij daar zelf niet van weten. „Noem mij maar een cementboer, ik zie de kerk meer als bindmiddel van de wijk.” Jaarlang diende Visser een bloeiende protestantse gemeente in Apeldoorn. Zijn laatste jaar daar kende veel dramatiek door de aanslag op Koninginnedag 2009. Enige tijd later vroeg de PKN hem in de Amsterdamse vinexwijk IJburg een nieuwe gemeente op te zetten. Pogingen daartoe in het verleden waren in ruzies verzand. „Misschien zei ik wel ‘ja’, omdat het in Apeldoorn te goed ging”, filosofeert Visser, een jongere broer van de illus-

tere drugspastor Hans Visser in Rotterdam. „Je moet niet altijd de weg van de minste weerstand kiezen.” De meeste bewoners in IJburg hadden geen belangstelling voor een kerkelijke toenadering, vertelt Visser. Ze bleven altijd correct, maar de herinnering aan de kerk uit hun jeugd was gewoon niet prettig. Niettemin merkt de predikant dat mensen in de jonge wijk behoefte hebben aan iets meer dan de beslommeringen van hun dagelijks leven. „De kerk is niet meer aan de orde. Maar vergis je niet: er is wel interesse in spiritualiteit, ik heb honderden uren met hen zitten praten.” En ja, tijdens kerst zaten er in eens 850 mensen in De Binnenwaai, waar Visser op zondagmorgen normaal gesproken tussen de 30 en 40 belangstellenden kan begroeten. „Terwijl ik wist dat ze na twee weken op zondagochtend weer gaan zeilen en niet hier terugkomen.”

Maar daar ligt voor Visser juist de kern van zijn pioniersplek: in de nederigheid ervan. De predikant springt op en rent naar boven. Hij komt terug met een schilderij van Marius van Dokkum: een bouwvallige kerk, als een lappendeken aan elkaar genaaid, balancerend op de rand van een afgrond. Het beeld is in één keer duidelijk. „Ik ben hier niet heengekomen om groot werk te verrichten. Die illusie moet de kerk niet meer hebben. De aantallen lopen terug en eerlijk gezegd: het is helemaal niet erg als de kerk zou verdwijnen. Dat bedoel ik niet negatief, maar we moeten er niet